

RAAP-NOTITIE

Plangebied Heuvel 22 te Veghel

Gemeente Veghel

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek
en verkennend booronderzoek

Archeologisch Adviesbureau

1020 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: FG architectuur

Titel: Plangebied Heuvel 22 te Veghel, gemeente Veghel; archeologisch vooronderzoek:
een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: 7 februari 2014

Auteur: *drs. M.P.J. Janssens*

Projectcode: VEGHE

Bestandsnaam: NO4709_VEGHE.docx

Projectleider: drs. M.P.J. Janssens

Projectmedewerker: ir. G.R. Ellenkamp

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 55430

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid-Nederland

Autorisatie: dr. M.P.F. Verhoeven

Bevoegd gezag: gemeente Veghel

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2014

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van FG architectuur heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in plangebied Heuvel 22 te Veghel in de gemeente Veghel. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden en de te verwachten fysieke kwaliteit daarvan. Middels het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over de landschappelijke en archeologische context van het plangebied, op basis waarvan een archeologische verwachting is opgesteld. Deze gegevens zijn middels een booronderzoek in het veld getoetst.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied landschappelijk gezien in een zone met dekzandruggen ligt. Het vormde een gewilde locatie voor akkerbouw, waardoor door de eeuwen heen een plaggendek ontstaan is (hoge zwarte enkeerdgrond). Rondom het plangebied zijn diverse archeologische vindplaatsen bekend die wijzen op de archeologische rijkdom van het gebied in de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen, met name in de nieuwbouwwijk De Scheifelaar II ten zuidwesten van het plangebied. Historisch gezien was het plangebied lange tijd in gebruik als akker- en weiland. Pas in de 20e eeuw zijn een werktuigenloods en varkensschuur gebouwd, die nu gesloopt zijn. Als gevolg van dit gebruik zijn er plaatselijke bodemverstoringen. Uit de resultaten van het veldonderzoek blijkt dat in het plangebied inderdaad een hoge zwarte enkeerdgrond voorkomt, plaatselijk met restanten van een veldpodzolprofiel. De geïnventariseerde bouw- en sloopwerken hebben, zoals verwacht, voor verstoring gezorgd tot in de C-horizont, maar in de tussenliggende zones, waar groundbewerking heeft plaatsgevonden, heeft het plaggendek gezorgd voor een buffer. Hier kunnen nog intacte archeologische resten aanwezig zijn.

Er kan geconcludeerd worden dat in het plangebied mogelijk gedeeltelijk (intacte) archeologische resten aanwezig zijn. Bij de huidige planontwikkeling zal de ontgravingsdiepte echter het archeologisch relevante niveau (op 70 tot 105 cm -Mv) niet bereiken, waardoor behoud *in situ* van (eventuele) archeologische resten mogelijk is. Het verdient zodoende aanbeveling om de bodemingrepen zoals gepland uit te voeren, dus niet dieper dan 70 cm -Mv, zodat geen verstoring plaatsvindt. Buiten de bouwblokken en de te graven greppel kan de dubbelbestemming 'archeologie' gehandhaafd blijven.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, kan contact worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Veghel; de heer H. Smit).

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *typeonderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Veghel
- *onderzoekskader*: vergunning
- *datum veldonderzoek*: 31 januari 2013
- *locatie (figuur 1)*:
 - *naam plangebied*: Heuvel 22 te Veghel
 - *plaats*: Veghel
 - *gemeente*: Veghel
 - *provincie*: Noord-Brabant
 - *toponiem*: Heuvel 22
 - *oppervlakte plangebied*: 3.900 m²
 - *kaartblad topografische kaart Nederland, schaal 1:25.000*: 45 G
 - *hoekpunten plangebied (X/Y)*:
 - zuidwest: 167294/ 402421
 - zuidoost: 167355/ 402408
 - noordwest: 167323/ 402489
 - noordoost: 167371/ 402468
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 1 km rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 55430

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische Monumentenzorg is conform de richtlijnen van de bevoegde overheid een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden, en de te verwachten fysieke kwaliteit daarvan.

1.3 Onderzoeksvragen

1. Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
2. Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied zijn reeds bekend?
3. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
4. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

5. Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied zodanig intact dat eventueel archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
6. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
7. Op welke wijze(n) kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
	Romeinse tijd	Laat	270
Midden		70 na Chr.	
Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500	
	Jong B	16.000	
	Jong A	35.000	
	Midden	250.000	
	Oud		

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop der tijd heeft achter gelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt volgens de geomorfologische kaart op dekzandruggen, al dan niet met oud bouwlanddek (Stiboka/RGD, 1983: code 3L5). Ten noorden en oosten van het plangebied ligt een grote dekzandvlakte (code 2M9; figuur 2). De ondergrond bestaat uit zand dat tijdens het Pleistoceen is afgezet door de wind. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Bostel (Weerts e.a., 2006). Het dekzand is afgezet tijdens de laatste twee ijstijden onder periglaciale omstandigheden, vergelijkbaar met die op de toendra's in noordelijk Siberië. Onder deze omstandigheden werden door de wind grote hoeveelheden bodemmateriaal verplaatst (De Mulder e.a., 2003).

Volgens de bodemkaart komen in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden voor, gevormd in leemarm of zwak lemig zand (Stiboka, 1976: code zEZ21). In het dekzand is van nature waarschijnlijk een veldpodzol gevormd, gekenmerkt door een humusuitspoelings- en humusinspoelingshorizont (respectievelijk E- en B-horizont), maar die is door latere ontginning mogelijk volledig verdwenen in het plangebied. De relatief vruchtbare en goed ontwaterde omstandigheden (huidige grondwatertrap VI) maakten het plangebied namelijk (relatief) geschikt voor landbouwkundig gebruik. Vanaf de ontginning van het gebied in de loop van de Middeleeuwen zijn deze gronden dan ook intensief beakkerd. Aanvankelijk is geakkerd in de top van de podzol (= het toenmalige loopoppervlak), maar na verloop van tijd is bemesting op de akkers gebracht om de vruchtbaarheid te verbeteren. Daardoor is een plaggendeek van minstens 50 cm dik ontstaan. Door deze antropogene ophoging van het landschap vanaf de Middeleeuwen zijn (oudere) archeologische resten goed beschermd tegen moderne verstoringen (zoals de moderne ploeg).

2.3 Archeologische gegevens

- *Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW; Deeben, 2008)*: voor (de omgeving van) het plangebied geldt een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden.
- *Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart*: het plangebied ligt in een zone waarvoor een hoge verwachting geldt (Boshoven & Buesink, 2009).
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2) in een straal van 1 km rond het plangebied: tabel 2 (zie figuur 2)*.

vondstmeldingsnr.	complextype	datering
420877	boerderij off-site patronen	17e-18e eeuw Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
418648	Nederzetting	IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen
waarnemingsnr.	complextype	datering
412714	nederzetting	Karolingische tijd t/m Late Middeleeuwen
413499	kamp nederzetting	Mesolithicum-Neolithicum Romeinse tijd t/m Middeleeuwen
415031	kamp/ nederzetting nederzetting	Neolithicum Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
14423	nederzetting kamp/ nederzetting	Vroege Middeleeuwen, Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd Neolithicum
13929	nederzetting	Late Middeleeuwen
14422	kamp/ nederzetting	Neolithicum
410550	onbekend	IJzertijd t/m Nieuwe tijd
410478	nederzetting (?)	Paleolithicum, Midden Neolithicum t/m Nieuwe tijd
416986	nederzetting agrarische sporen	IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
432885	nederzetting	Romeinse tijd
413704	nederzetting kamp/ nederzetting	Vroege-Late Middeleeuwen Mesolithicum t/m Neolithicum
433122	depot	16e eeuw

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen rond het plangebied.

- eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2: tabel 3

meldingsnr.	resultaat/advies
41516	definitieve opgraving van nederzettingen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen (De Scheifelaar II).
50597	booronderzoek, omdat de helft van de vier boringen verstoord waren en bovendien geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, is geen vervolgonderzoek geadviseerd.
37003	booronderzoek, advies: proefsleuvenonderzoek.
47073	proefsleuvenonderzoek, twee niet-behoudenswaardige vindplaatsen aangetroffen, geen vervolgonderzoek.
49045	proefsleuvenonderzoek, geen vervolgonderzoek.
28868	proefsleuvenonderzoek, drie behoudenswaardige vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen, vervolgonderzoek geadviseerd (zie meldingsnr. 41516).
20605	bureauonderzoek, inventariserend veldonderzoek geadviseerd in zones met een (middel)hoge verwachting.
17823	bureauonderzoek/ verwachtingskaart, verkennend booronderzoek geadviseerd in vijf deelgebieden.
16173	booronderzoek, proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek rond het plangebied.

Uit het plangebied zelf zijn nog geen archeologische vindplaatsen bekend. De omgeving is echter zeer rijk aan archeologische resten uit diverse perioden. De meeste meldingen kunnen toegeschreven worden aan de nieuwbouwwijk Scheifelaar II, circa 775 m ten zuidwesten van het plangebied. Daaronder zijn diverse waarnemingen door amateurarcheologen en heemkundekringen, gedaan tijdens oppervlaktekarteringen of bij civiele graafwerken. Recent is tijdens een opgraving van circa 2,5 ha (eindelijk) ook inzicht ontstaan in wat onder het plaggendek schuilgaat. Tijdens het onderzoek zijn boerderijen, bijgebouwen, spiekers en diverse kuilen, gegroepeerd rond zeven vennetjes aangetroffen, daterend uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen (Van der Veken & Blom, 2013; figuur 3).

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied in de periode vanaf de Late Middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden dat het natuurlijk landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan informatie worden verkregen over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

- *historisch gebruik*: weiland en bouwland
- *bouwhistorie*: ten westen en oosten staan diverse huizen en boerderijen op kaartmateriaal uit de 19e eeuw (Kadaster, 1830-1850 t/m 1988; minuutplan, 1811-1832; zie ook gemeentelijke archeologische verwachtingskaart), maar het plangebied zelf is lange tijd onbebouwd gebleven (figuur 4). Het kent een agrarisch grondgebruik tot circa het midden van de 20e eeuw. Van oost naar west liep een sloot door het terrein die later gedempt is. Tussen 1956 en 1967 is dan achter de boerderij aan de straatzijde (die teruggaat tot circa 1899) een werktuigenloods opgericht. Na 1988 volgt een varkensschuur. Deze heeft een mestput die volgens gegevens van de opdrachtgever aangelegd is tot 1,5 m -Mv. Tussen de straat en de varkensschuur lag verharding. De ontgravingsdiepte ten behoeve van deze verharding was circa 40 cm -Mv. Op het terrein tussen de boerderij en de schuur hebben diverse soorten grondbewerking plaatsgevonden (ploegen, cultivatoren, frezen).
- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen, resten van historische bebouwing)*: de aanleg van de sloot over het terrein en de bouw van de werktuigenloods en met name de varkensschuur kunnen de bodem plaatselijk tot 1,5 m -Mv, tot diep in het archeologisch relevante niveau (overgang plaggendek naar C-horizont) verstoord hebben. Zie figuur 5 voor de contouren van de oude bouwputten en de ligging van de kabels en leidingen in de ondergrond. In de overige delen van het plangebied die steeds onbebouwd zijn gebleven, heeft het plaggendek als een buffer gefungeerd en is het archeologisch relevante niveau waarschijnlijk beschermd en bewaard gebleven.

2.5 Huidige situatie

- *landgebruik*: grasland (figuur 6)
- *inrichting*: de werktuigenloods en varkensschuur zijn nu gesloopt, maar in de ondergrond kunnen nog funderingen, kabels en leidingen liggen.
- *hoogteligging*: circa 9,60 m +NAP (AHN).
- *afwijkende reliëfsprongen*: ten noorden van het plangebied daalt het terrein om vervolgens weer te stijgen. Dit komt overeen met een uitloper van de dekzandvlakte die ook op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart aangegeven is.
- *consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek)*: ter plaatse van de gesloopte bebouwing, kabels en leidingen kan de bodem verstoord zijn tot in het archeologisch relevante vlak. Dit kan getest worden middels verkennende boringen.

2.6 Toekomstige situatie

- *aard en omvang geplande ingrepen*: aan Heuvel 22a, b en c zullen drie woningen en een schuur gebouwd worden. Daartoe worden vier bouwputten (figuren 5 en 7) ontgraven tot circa 70 cm -Mv. Daarnaast wordt een greppel gegraven met een diepte van 50 cm -Mv.
- *gepland gebruik*: het terrein tussen de nieuwe gebouwen en de inrit naar de straat wordt verhard met grind op een laag gebroken puin.
- *consequentie voor de archeologie (bedreiging, bescherming, etc.)*: indien de verstoringsdiepte dieper reikt dan de dikte van het geroerde pakket (bouwvoor en plaggendek), wordt het archeologisch niveau bedreigd. Blijft echter een buffer bestaan, dan kunnen eventuele archeologische resten *in situ* behouden blijven.

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bij het bureauonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen ten aanzien van aard, ouderdom, diepteligging en gaafheid.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

In de Steentijd (Paleolithicum t/m Neolithicum) leefde de mens voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen zijn gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

In en nabij het plangebied doen zich geen gradiëntsituaties voor. Zodoende worden geen vindplaatsen van jager-verzamelaars verwacht.

Met de introductie van de landbouw (vanaf het Neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mens. De eerste akkergronden werden op de van nature vruchtbaarste gronden aangelegd. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

In het plangebied komen hoge zwarte enkeerdgronden voor. Deze kenmerken zich door een plaggendek, dat getuigt van langdurig landbouwkundig gebruik. Dit wordt bevestigd door zowel de vele archeologische vindplaatsen in de omgeving als de historische context van het plangebied als onderdeel van het oude akkercomplex. Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn, kunnen archeologische resten vanaf de eerste landbouwers (periode Late Prehistorie t/m Late Middeleeuwen) aanwezig zijn. Op basis van het historisch kaartmateriaal blijkt dat in de Nieuwe tijd geen bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden; pas in de 20e eeuw zijn bijgebouwen opgericht. In het plangebied worden zodoende archeologische resten van bewoning, begraving en/ of beakkering verwacht uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Dergelijke resten kenmerken zich door grondsporen en archeologische vondsten (aardewerk, steen, glas, metaal, verbrande leem, eventueel houtresten en botanische resten bewaard onder de grondwatertafel in diepe sporen/lagen).

Diepteligging

In het plangebied komt een afdekkend pakket voor (plaggendek) dat een ouder loopvlak afdekt. Dit afdekkende pakket dateert uit de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe tijd. Oudere resten worden zodoende door het pakket afgedekt en bevinden zich op minstens 50 cm -Mv

Fysieke kwaliteit

Vanwege het afdekkende pakket is het prehistorisch loopvlak in het plangebied waarschijnlijk geconserveerd. Eventuele archeologische resten zijn zodoende goed beschermd (bijvoorbeeld tegen recente diepe bodembewerking) en kennen naar verwachting een hoge gaafheid. Een uitzondering vormen de geïnventariseerde verstoringen van de werktuigenloods, varkensschuur, kabels, leidingen en bestrating (figuren 5 en 7).

archeologische periode	complextypen	kenmerken	diepteligging	gaafheid
IJzertijd t/m Late Middeleeuwen	nederzetting/ begraving/ beakkering	grondsporen en vondsten	basis plaggendek (circa 0,5 m -Mv)	waarschijnlijk intact, afgedekt onder esdek, behalve ter plaatse van geïnven- tariseerde verstoringen

Tabel 4. Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2

Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid en mate van bodemverstoring in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van eventuele archeologische vindplaatsen. Daartoe zijn vier boringen gezet in de vier toekomstige bouwblokken (figuur 7). Er is geboord tot maximaal 1,20 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een zandguts. De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingsstelsel van RAAP (Deborah2; bijlage 1) en met de GPS ingemeten (x/y-coördinaten). Van de boringen is de hoogte bepaald met behulp van het AHN. De uitgebreide boorbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 1.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem (bijlage 1 en figuur 7)

Tijdens het veldonderzoek zijn zoals verwacht hoge zwarte enkeerdgronden aangetroffen, met plaatselijk restanten van de oorspronkelijke veldpodzolbodem. Onder een donkerbruingrijze bouwvoor van 25 tot 45 cm dik bevindt zich een donkergrijs plaggendek. Met name in boring 1 was deze horizont goed bewaard (55 cm dik). In boring 3 is onder de bouwvoor een menglaag aangetroffen van de oorspronkelijke A-horizont vermengd met B-materiaal met eronder de ongeroerde BC-horizont van een veldpodzol (zie § 2.2). Ook in boring 4 is op 70 cm -Mv een BC-horizont van een veldpodzolprofiel aangetroffen, gekenmerkt door (licht)grijsbruin zand. Eronder ligt het licht(bruin)gele fijne dekzand, de C-horizont. Deze is roestig wat wijst op eerder natte omstandigheden.

In boring 2 is een verstoord profiel waargenomen, dat waarschijnlijk in verband gebracht kan worden met de bouw/sloop van de varkensschuur. Tot 105 cm -Mv zijn sterk gevlekte lagen met veel puin aangetroffen.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische resten aangetroffen, maar dat was ook niet het doel van het verkennend booronderzoek, dat is gericht op het in kaart brengen van de bodemopbouw en eventuele verstoringen.

Synthese

Het veldonderzoek heeft in grote mate de landschappelijke en archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek bevestigd. In het plangebied komt namelijk een hoge zwarte enkeerdgrond voor, plaatselijk met restanten van een veldpodzol. De geïnventariseerde bouw- en sloopwerken hebben, zoals verwacht, voor verstoring gezorgd tot in de C-horizont, maar in de tussenliggende zones, waar grondbewerking heeft plaatsgevonden, heeft het esdek gezorgd voor een buffer. Hier kunnen nog intacte archeologische resten aanwezig zijn. De diepte van het archeologisch relevante niveau varieert van 70 tot 105 cm -Mv.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Uit de resultaten van het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied sporen van nederzettingen/ beakkering uit de periode Late Prehistorie (IJzertijd) t/m Late Middeleeuwen kunnen voorkomen. Met name de resultaten van de nabijgelegen opgraving van De Scheifelaar II zijn relevant voor het plangebied. Gezien de gelijkaardige landschappelijke context is het mogelijk dat de vindplaats De Scheifelaar zich uitstrekt tot in het plangebied. Plaatselijk werd verwacht dat bouw- en sloopwerken en aanwezige kabels, leidingen en verhardingen de bodem en het archeologisch niveau verstoord hebben. De resultaten van het veldonderzoek bevestigen dit. Aangetroffen is een hoge zwarte enkeerdgrond met soms een veldpodzolprofiel, die plaatselijk verstoord is.

4.2 Aanbevelingen

Geconcludeerd wordt dat in het plangebied gedeeltelijk (intacte) archeologische resten kunnen voorkomen. Bij de huidige planontwikkeling zal de ontgravingsdiepte echter het archeologisch relevante niveau (op 70 tot 105 cm -Mv) niet bereiken, waardoor behoud *in situ* van (eventuele) archeologische resten mogelijk is. Het verdient zodoende aanbeveling om de bodemingrepen zoals gepland uit te voeren, namelijk niet dieper dan 70 cm -Mv, zodat geen verstoring plaatsvindt. Op deze wijze kunnen de werkzaamheden doorgaan en kan de dubbelbestemming 'archeologie' gehandhaafd blijven.

Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, kan contact worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Veghel, de heer H. Smit). RAAP kan u daarbij assisteren.

Indien behoud niet mogelijk/wenselijk is, kan RAAP u ook uitgebreid adviseren over de mogelijkheden van een nader onderzoek en de daaraan gekoppelde kosten en doorlooptijd.

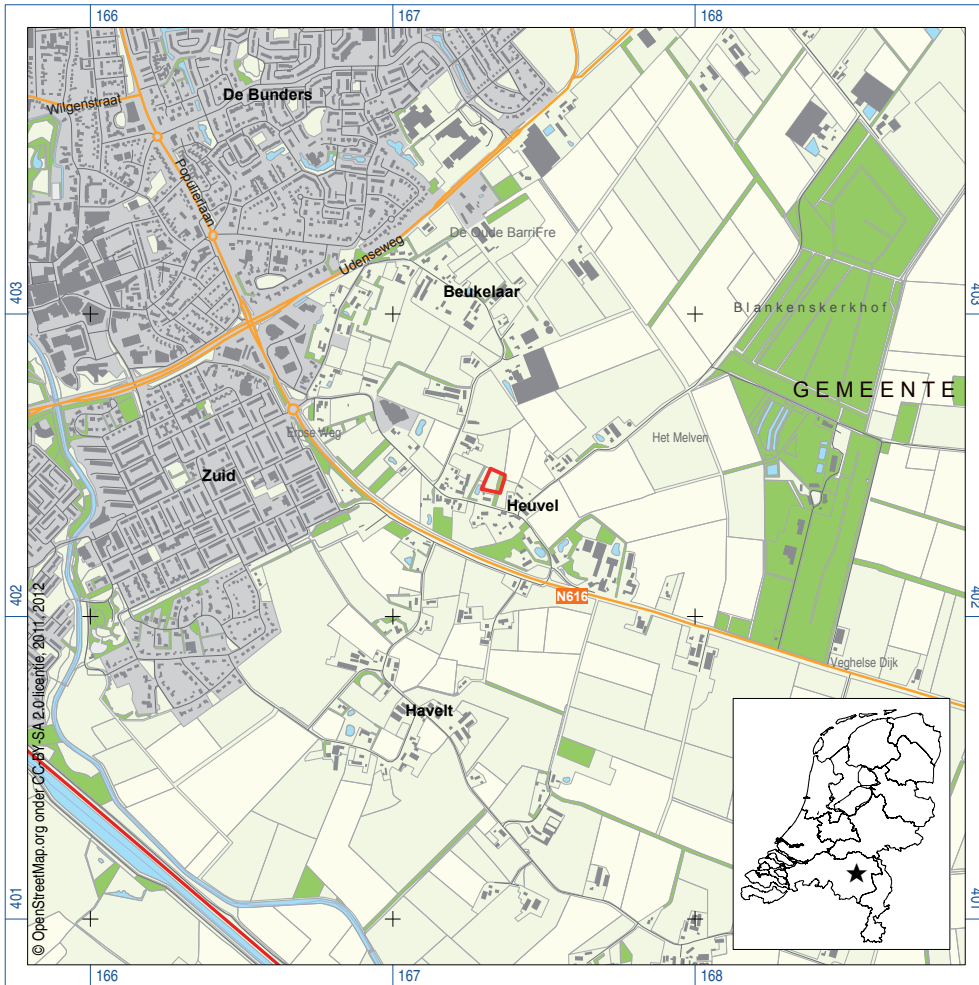
Indien u vragen heeft kunt u contact opnemen met de projectleider van dit project, Marlien Janssens (0495 513555).

Literatuur

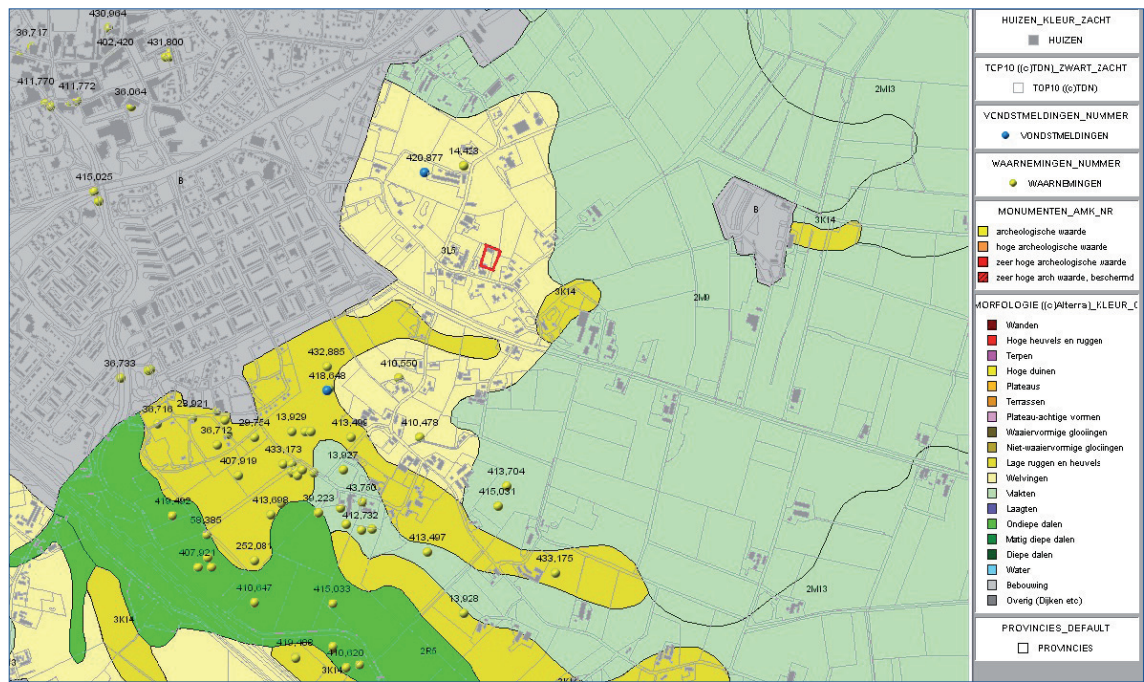
- Boshoven, E. & A. Buesink**, 2009. Gemeente Veghel. Een actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart. *BAAC rapport V-08.0120*. BAAC bv, Deventer.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie. *Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Kadaster**, 1830-1850. *Topografische Militaire Kaart (Nettekening). Kaartnummer 45_4rd*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1899. *Topografische Militaire Kaart (Bonneblad) Veghel. Kaartnummer 609*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1916. *Topografische Militaire Kaart (Bonneblad) Veghel. Kaartnummer 609*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1928. *Topografische Militaire Kaart (Bonneblad) Veghel. Kaartnummer 609*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1956. *Topografische kaart Uden/ Veghel. Kaartnummer 45 G*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1967. *Topografische kaart Uden/ Veghel. Kaartnummer 45 G*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1978. *Topografische kaart Uden/ Veghel. Kaartnummer 45 G*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Kadaster**, 1988. *Topografische kaart Uden/ Veghel. Kaartnummer 45 G*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Minuutplan**, 1811-1832. *Veghel, sectie C, blad 2*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Mulder E. de, M. Geluk, I. Ritsema, W. Westerhoff & T. Wong**, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv., Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Stiboka**, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:25.000. Blad 45 Oost 's-Hertogenbosch*. Stiboka, Wageningen.
- Stiboka/RGD**, 1983. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 45 's-Hertogenbosch*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen-Haarlem.
- Veken, B. Van der & E. Blom (red.)**, 2013. Veghel De Scheifelaar II. Een archeologische opgraving. *ADC Rapport 3350*. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.
- Waterschapshuis/Actueel Hoogtebestand**, 2007. *AHN. Actueel Hoogtebestand Nederland*. Ontleend aan <http://www.ahn.nl>.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban**, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

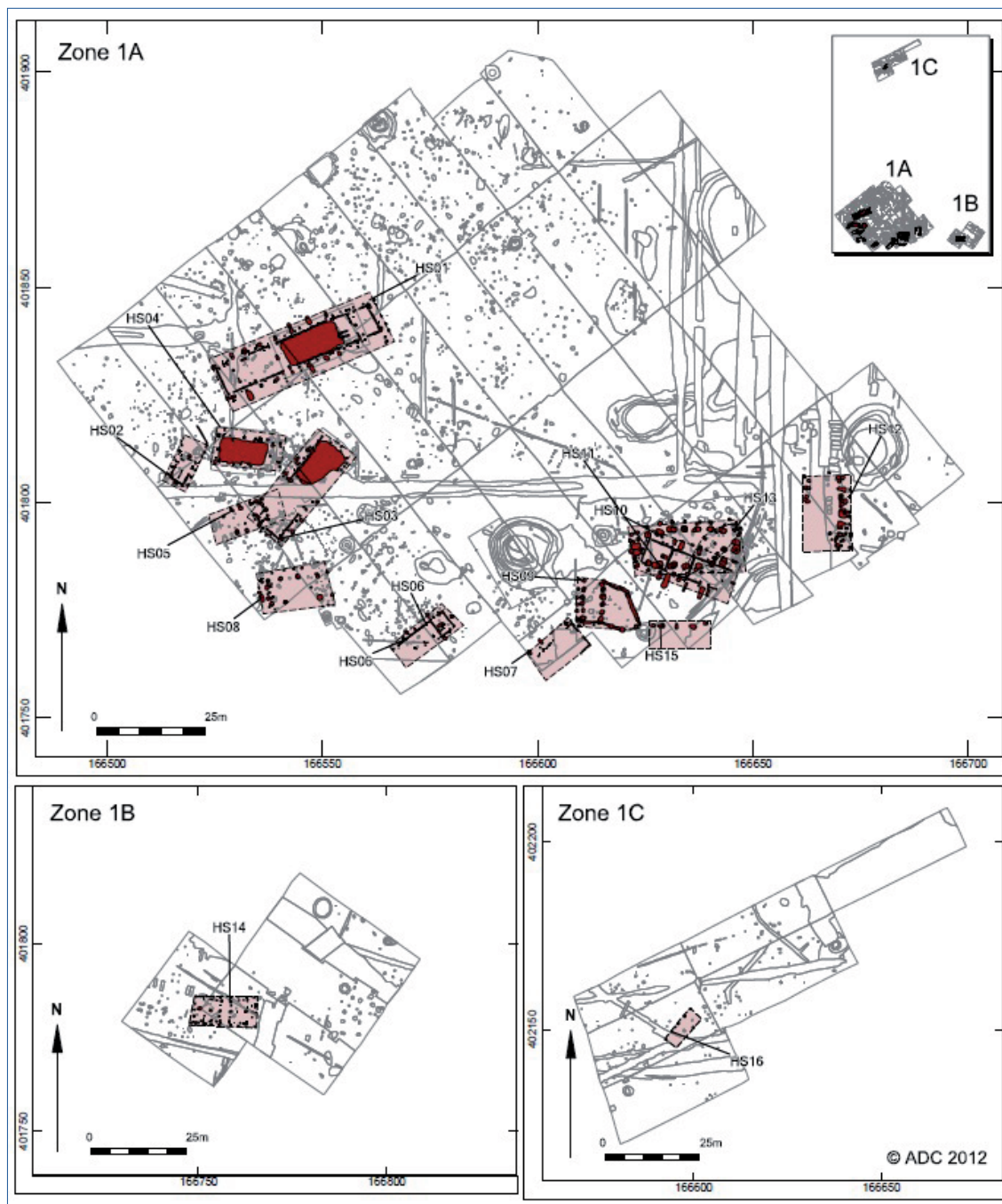
- Figuur 1.** Ligging plangebied (rode lijn). Inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Uitsnede geomorfologische kaart met monumenten, waarnemingen en vondstmeldingen (ARCHIS2). Ligging plangebied: rode lijn.
- Figuur 3.** Structurenkaart van de opgraving Veghel-De Scheifelaar II (Van der Veken & Blom, 2013: 27, afb. 3.5).
- Figuur 4.** Uitsnede minuutplan (1811-1832). Ligging plangebied: rode lijn.
- Figuur 5.** Huidige situatie en toekomstige inrichting van het plangebied (FG architectuur).
- Figuur 6.** Uitsnede luchtfoto (Google Earth). Ligging plangebied: rode lijn.
- Figuur 7.** Boorpuntenkaart.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen rond het plangebied.
- Tabel 3.** Overzicht van eerder archeologisch onderzoek rond het plangebied.
- Tabel 4.** Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Ligging plangebied (rode lijn). Inzet: ligging in Nederland (ster).

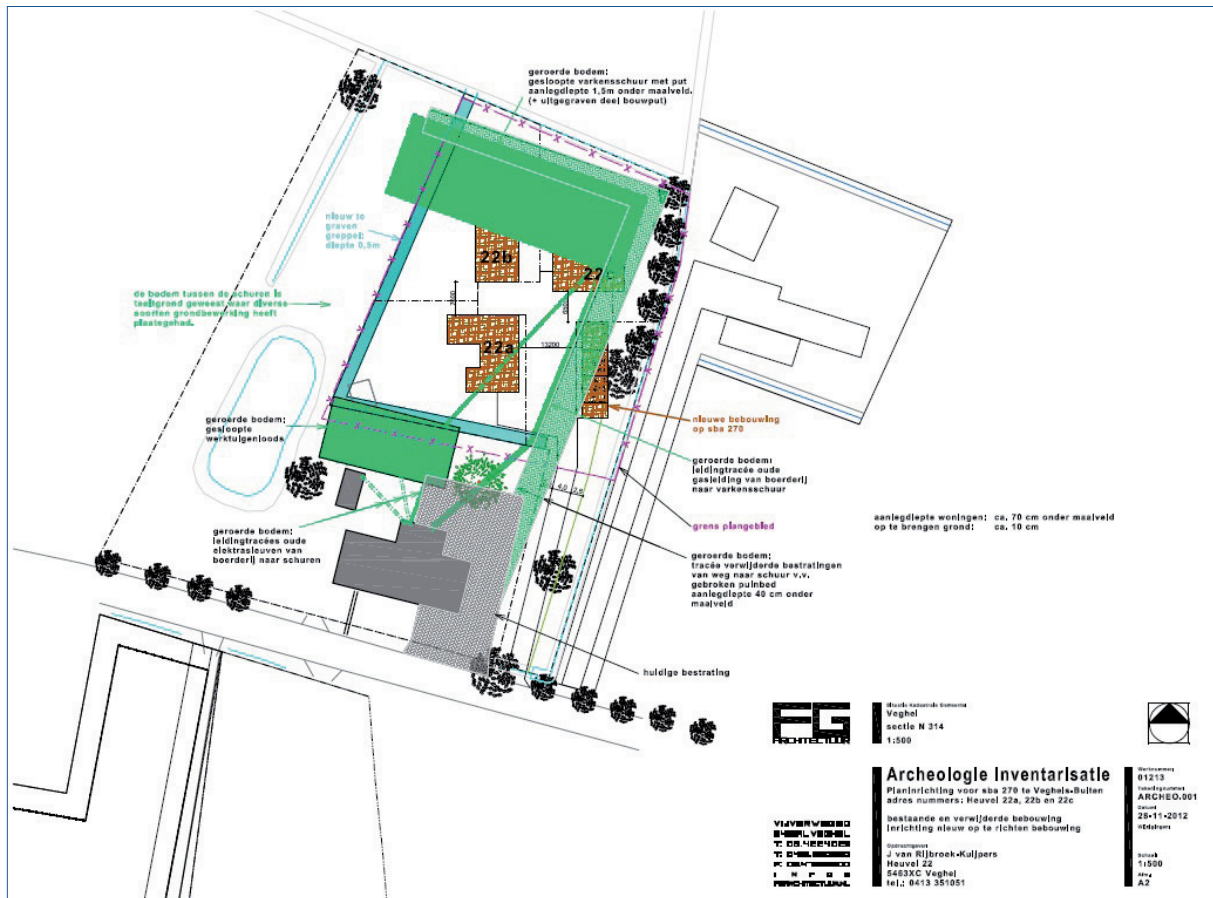
Figuur 2. Uitsnede geomorfologische kaart met monumenten, waarnemingen en vondstmeldingen (ARCHIS2).
Ligging plangebied: rode lijn.

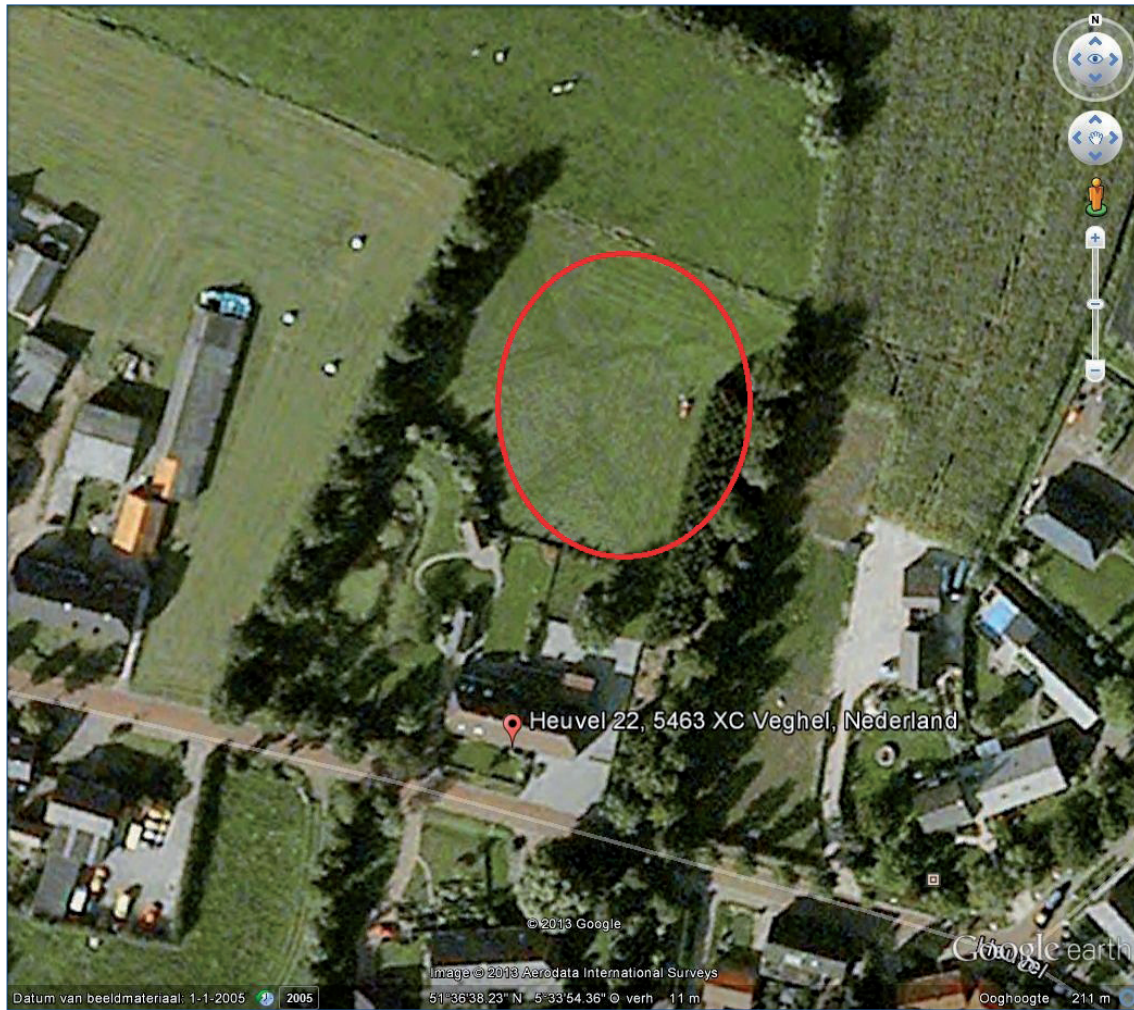
Figuur 3. Structurenkaart van de opgraving Veghel-De Scheifelaar II (Van der Veken & Blom, 2013: 27, afb. 3.5).

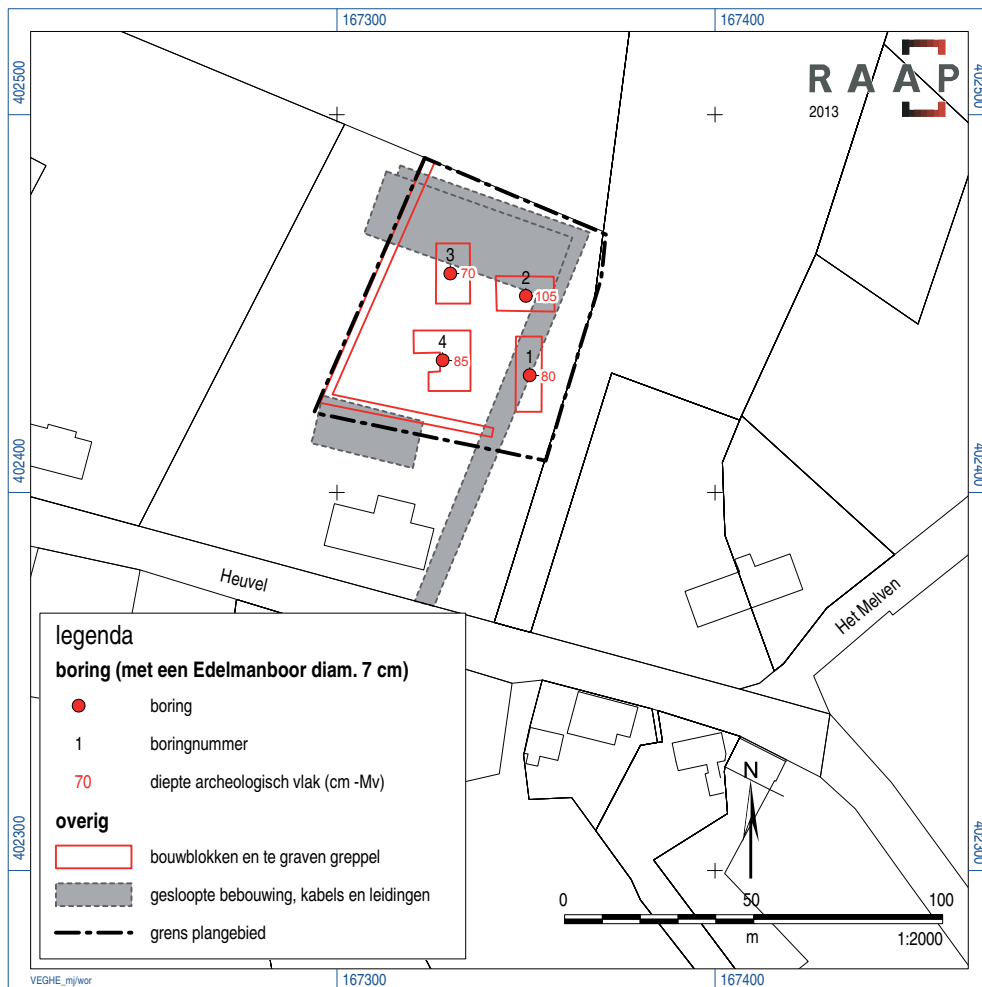
Figuur 4. Uitsnede minuutplan (1811-1832). Ligging plangebied: rode lijn.

Figuur 5. Huidige situatie en toekomstige inrichting van het plangebied (FG architectuur).

Figuur 6. Uitsnede luchtfoto (Google Earth). Ligging plangebied: rode lijn.

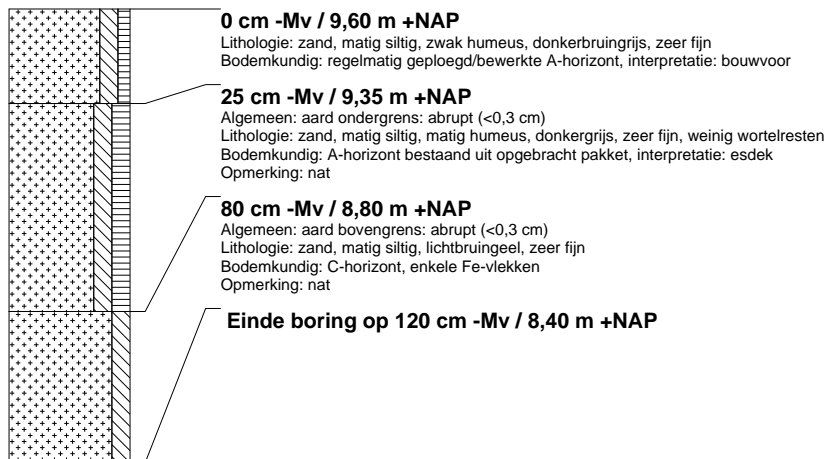

Figuur 7. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

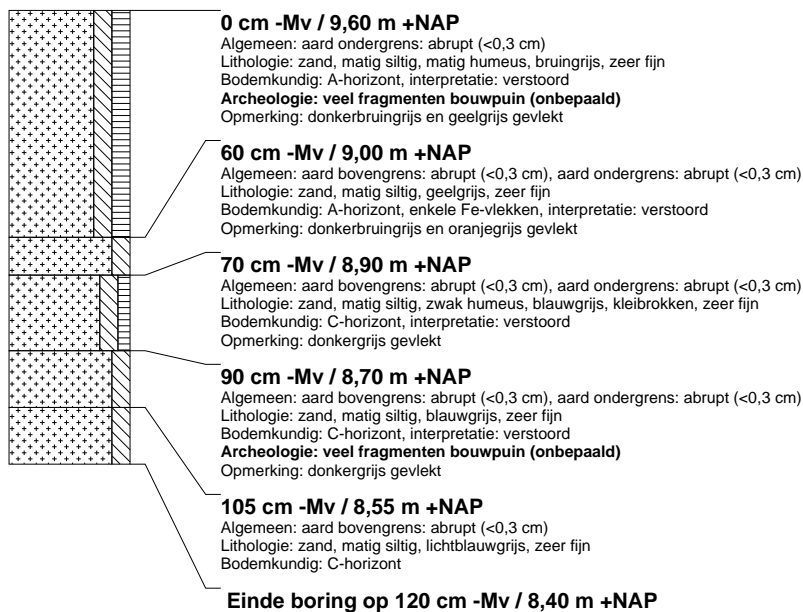
boring: VEGHE-1

beschrijver: RE, datum: 31-1-2013, X: 167.351, Y: 402.420, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,60, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

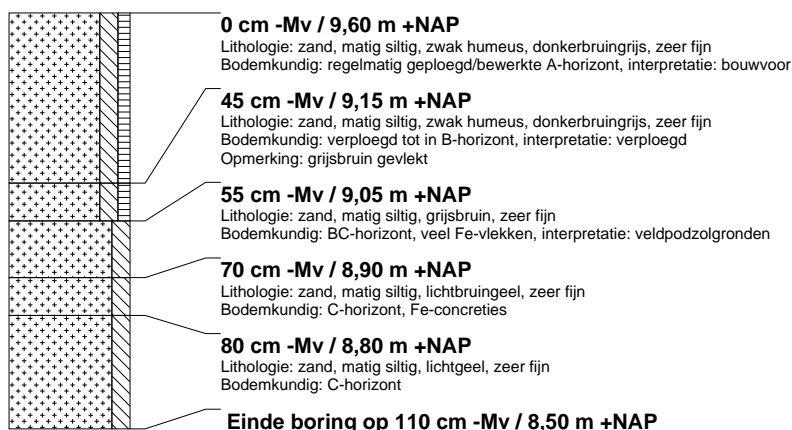
boring: VEGHE-2

beschrijver: RE, datum: 31-1-2013, X: 167.351, Y: 402.451, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,60, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: VEGHE-3

beschrijver: RE, datum: 31-1-2013, X: 167.331, Y: 402.458, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,60, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: VEGHE-4

beschrijver: RE, datum: 31-1-2013, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,60, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

